

Αντιλήψεις των Σχολικών Νοσηλευτών για τον Ρόλο τους σε Σχέση με την Επαγγελματική τους Ικανοποίηση

School Nurses' Perceptions of Their Role in Relation to Their Professional Satisfaction

Abstract at the end of the article

Μαρία Καλλίρη¹, Γεωργία Φασόη², Ιωάννης Καλεμικεράκης³,
Εμμανουήλ Σταυρόπουλος⁴, Άννα Καυγά-Παλτόγλου³

¹Νοσηλεύτρια, MSc, MSs(c) Κοινωνική
Νοσηλευτική και Νοσηλευτική
Δημόσιας Υγείας, Τμήμα
Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο Δυτικής
Αττικής

²Καθηγήτρια Κοινωνικής
Νοσηλευτικής, Τμήμα Νοσηλευτικής,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

³Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνικής
Νοσηλευτικής, Τμήμα Νοσηλευτικής,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

⁴Σχολικός Νοσηλευτής, R.N., PgD(Edu),
MSc, Διεύθυνση πρωτοβάθμιας
εκπαίδευσης Γ' Αθήνας

Υποβλήθηκε: 06/01/2025
Επανυποβλήθηκε: 12/05/2025
Εγκρίθηκε: 02/09/2025

Υπεύθυνος αλληλογραφίας
Καλλίρη Μαρία
τηλ.: +30 6979507393
e-mail: markal9025@hotmail.com

Εισαγωγή: Οι Σχολικοί Νοσηλευτές (ΣΝ) διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στο σχολικό περιβάλλον, καθώς συμβάλλουν στην προαγωγή της υγείας παρέχοντας προληπτική φροντίδα, αγωγή υγείας, άμεση φροντίδα σε επείγουσες καταστάσεις, συνεχή φροντίδα σε μαθητές με ειδικές ανάγκες και σε μαθητές με χρόνιο νόσημα. Η φύση της εργασίας και η διοικητική ιεραρχία του εργασιακού περιβάλλοντος των ΣΝ διαφέρει πολύ από άλλα περιβάλλοντα υγειονομικής φροντίδας.

Σκοπός της μελέτης ήταν η διερεύνηση των αντιλήψεων των ΣΝ για τον ρόλο τους σε σχέση με την επαγγελματική τους ικανοποίηση.

Υλικό και Μέθοδος: Το δείγμα της μελέτης αποτέλεσαν 130 ΣΝ που εργάζονταν σε δημόσια γενικά σχολεία της Ελλάδας. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε έντυπο δημογραφικών, κοινωνικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών, η κλίμακα Επαγγελματικής Ικανοποίησης (Employee Satisfaction Inventory - ESI), και η κλίμακα (Perceptions of School Nurses and principals towards nurse role - PSN), για την αξιολόγηση των αντιλήψεων των ρόλων των ΣΝ. Το ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε σε ηλεκτρονική μορφή, μέσω του προγράμματος Microsoft Forms, και αναρτήθηκε σε επαγγελματικές ιστοσελίδες ΣΝ στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης. Πραγματοποιήθηκε περιγραφική και διμεταβλητή στατιστική ανάλυση με τη χρήση του προγράμματος SPSS v. 28. Ως επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας τέθηκε στο $\alpha=0,05$.

Αποτελέσματα: Η πλειονότητα των συμμετεχόντων ήταν γυναίκες (91,8%), με μέση ηλικία τα 34,02 ($\pm 4,85$) έτη. Η μέση βαθμολογία της κλίμακας PSN ήταν 3,98 ($\pm 0,04$) και της κλίμακας ESI ήταν 81,17 ($\pm 12,54$). Οι συχνότεροι ρόλοι των ΣΝ ήταν η «Παροχή πρώτων βοηθειών» [4,86

($\pm 0,35$) και η «Αγωγή υγείας και η προαγωγή υγιεινών συμπεριφορών» [4,67 ($\pm 0,60$)], ενώ οι λιγότερο συχνόι ήταν η «Αξιολόγηση περιπτώσεων παρατεταμένης απουσίας» [3,37 ($\pm 1,21$)], η «Αξιολόγηση μαθητών με προβλήματα συμπεριφοράς» [3,25 ($\pm 1,19$)] και η «Εφαρμογή προγραμμάτων επιτήρησης» [3,24 ($\pm 1,14$)]. Η κλίμακα PSN βρέθηκε να έχει αρνητική συσχέτιση με τον μισθό ($r=-0,219$, $p=0,015$) και θετική συσχέτιση με την προαγωγή στην εργασία ($r=0,204$, $p=0,023$). Η βαθμολογία της PSN διέφερε στατιστικά σημαντικά ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση ($p=0,019$) και τα έτη προϋπηρεσίας ($p<0,001$), ενώ η βαθμολογία της κλίμακας ESI διέφερε στατιστικά σημαντικά ανάλογα με το φύλο ($p=0,006$).

Συμπεράσματα: Οι ΣΝ αναλαμβάνουν συχνότερα ρόλους που σχετίζονται με την παροχή φροντίδας και λιγότερο συχνά ρόλους που σχετίζονται με την ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών. Παράλληλα, οι ΣΝ έχουν μέτριο επίπεδο επαγγελματικής ικανοποίησης. Οι αντιλήψεις των ΣΝ για τον ρόλο τους βρέθηκε να συσχετίζονται με την επαγγελματική ικανοποίηση όσον αφορά τον μισθό και την προαγωγή στην εργασία τους.

Λέξεις ευρετηρίου: Αρμοδιότητες, Επαγγελματική Ικανοποίηση, Σχολικός Νοσηλευτής, Ρόλοι

Εισαγωγή

Η Εθνική Ένωση Σχολικών Νοσηλευτών (National Association of School Nurses, NASN) ορίζει τη σχολική νοσηλευτική ως «μία εξειδικευμένη πρακτική νοσηλευτικής, που προστατεύει και προάγει την υγεία των μαθητών, διευκολύνει την ανάπτυξη και προάγει την ακαδημαϊκή επιτυχία. Ο ΣΝ γεφυρώνει τη φροντίδα υγείας και την εκπαίδευση, παρέχει φροντίδα με επίκεντρο τον μαθητή και συνεργάζεται για να σχεδιάσει συστήματα που επιτρέπουν σε άτομα και κοινότητες να αναπτύξουν πλήρως τις δυνατότητές τους».¹ Ο ΣΝ αποτελεί αναπόσπαστο μέλος της σχολικής κοινότητας, καθώς μπορεί να προάγει την υγεία και την ποιότητα ζωής των μαθητών, να εκτιμά και αξιολογεί τις υπάρχουσες ανάγκες όλης της σχολικής κοινότητας όπως και τους κινδύνους που την απειλούν.^{2,3}

Αρχικά, η πρακτική της σχολικής νοσηλευτικής περιλάμβανε συγκεκριμένες παρεμβάσεις, όπως τον προ-συμπτωματικό έλεγχο και τις πρώτες βοήθειες.⁴ Με την πάροδο των ετών ο ρόλος των ΣΝ έγινε πιο σύνθετος και πολυδιάστατος, δεδομένου ότι οι ΣΝ αναλαμβάνουν θεραπευτικές, προληπτικές και εκπαιδευτικές ευθύνες.⁵ Ωστόσο, αυτές οι ευθύνες εξαρτώνται από διαφορετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών των μαθητών, των προγραμμάτων σχολικής υγείας, της δημόσιας δέσμευσης για τη σχολική υγεία και τις σχολι-

κές νοσηλευτικές υπηρεσίες, αλλά και τους ίδιους τους νοσηλευτές.⁴

Η ακαδημαϊκή επίδοση και η απουσία του μαθητή από το σχολείο σχετίζεται άμεσα με την υγεία του.⁶ Ο ΣΝ μπορεί να υποστηρίξει τη μαθησιακή διαδικασία μέσω της αξιολόγησης και της διαχείρισης των σωματικών, συναισθηματικών και κοινωνικών αναγκών υγείας του μαθητή.⁷ Παράλληλα, οι ΣΝ παρέχουν προληπτική φροντίδα, επείγουσα θεραπεία/φροντίδα μικροτραυματισμών, παραπέμπουν τους μαθητές σε αντίστοιχες υγειονομικές υπηρεσίες, και αποτελούν αναπόσπαστα μέλη της ομάδας φροντίδας υγείας στη διαχείριση χρόνιων ασθενειών.⁸ Επίσης, αναπτύσσουν και εφαρμόζουν σχέδια υγείας, παρακολουθούν και εφαρμόζουν υπηρεσίες εμβολιασμών, εξασφαλίζουν ένα υγιές και ασφαλές περιβάλλον για τους μαθητές και όλη τη σχολική κοινότητα και λειτουργούν ως διεπιστημονικός σύνδεσμος και συντονιστές.⁹ Επιπλέον, ο ΣΝ συνεργάζεται με τις υπηρεσίες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και δημόσιας υγείας για την επιδημιολογική επιτήρηση λοιμωδών νοσημάτων και συγχρόνως εκπαιδεύει όλη τη σχολική κοινότητα σε θέματα υγείας.⁵ Είναι ένας πολυδύναμος επαγγελματίας υγείας, ο οποίος παρέχει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών στους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς.¹⁰

Σύμφωνα με τον NASN, η αναλογία «ΣΝ ανά μαθητές»

επηρεάζεται από την φοίτηση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή προβλήματα υγείας. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι θα πρέπει να υπάρχει 1 ΣΝ ανά 500 μαθητές, 1:225 μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, 1:125 μαθητές με προβλήματα υγείας και 1:1 όταν απαιτείται καθημερινή νοσηλευτική φροντίδα.¹¹ Στην Ελλάδα, οι ΣΝ εργάζονται σε σχολεία ειδικής αγωγής ή σε γενικά δημόσια σχολεία για την υποστήριξη μαθητών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έπειτα από απόφαση έγκρισης υποστήριξης κατόπιν σχετικής γνωμάτευσης από δημόσιο νοσοκομείο (ΦΕΚ 2038/Β/5-6-2018).¹⁰ Κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2024-2025, προσλήφθηκαν 1954 αναπληρωτές ΣΝ σε σχολεία γενικής εκπαίδευσης και 150 ως μόνιμοι ΣΝ σε σχολεία ειδικής αγωγής.¹²

Οι μελέτες για τον ρόλο των ΣΝ είναι περιορισμένες. Σε συγχρονική μελέτη, σε δείγμα 159 ΣΝ, βρέθηκε ότι οι πιο συχνοί ρόλοι ήταν η παρακολούθηση των χρονίως πασχόντων μαθητών, η παροχή πρώτων βοηθειών και η παραπομπή μαθητών με προβλήματα υγείας.⁴ Σε άλλη μελέτη, όπου το δείγμα αποτέλεσαν 180 γονείς και διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις τους για τους ρόλους των ΣΝ, βρέθηκε ότι οι τέσσερις σημαντικότεροι ρόλοι των ΣΝ ήταν η παροχή πρώτων βοηθειών και επείγουσας φροντίδας, η επικοινωνία με τους γονείς και τους παρόχους υγειονομικής φροντίδας σε περίπτωση προβλήματος, η παροχή ιατρικής φροντίδας, η πρόληψη και ο έλεγχος ασθενειών.⁵ Παράλληλα, οι Hoekstra et al το 2016 πραγματοποίησαν ποιοτική μελέτη σε δείγμα 30 ΣΝ από σχολεία της Αγγλίας με σκοπό να κατανοήσουν τις αντιλήψεις των ΣΝ για τους ρόλους. Σύμφωνα με τους ΣΝ, κύριοι ρόλοι ήταν η κατανόηση των αναγκών της κοινότητας μέσω της αξιολόγησης των αναγκών υγείας σε τοπικό ή σχολικό επίπεδο, η παροχή φροντίδας σε μαθητές ηλικίας 0 έως 19 ετών, η αγωγή υγείας και η εκπαίδευση των μαθητών, των γονέων και του προσωπικού του σχολείου, η υποστήριξη των μαθητών σχετικά με ανάγκες σεξουαλικής υγείας, ο προσυμπτωματικός έλεγχος, η υποστήριξη μαθητών με χρόνιο νόσημα (άσθμα, επιληψία, λευχαιμία), και η συνεργασία με το σχολείο για τη σύνταξη πλάνου φροντίδας μαθητών με χρόνιες παθήσεις.²

Η φύση της εργασίας και η διοικητική ιεραρχία του εργασιακού περιβάλλοντος των ΣΝ διαφέρει πολύ από άλλα περιβάλλοντα υγειονομικής φροντίδας.¹³ Ο νοσηλευτής ασκεί συνήθως μόνος του το νοσηλευτικό επάγγελμα στον χώρο του σχολείου και συχνά είναι το μοναδικό άτομο με δεξιότητες που σχετίζονται με την υγεία.¹⁴ Ο άμεσος επόπτης του ΣΝ είναι συχνά ο διευθυντής του

σχολείου, ο οποίος έχει ελάχιστη ή καθόλου γνώση, του ρόλου των ΣΝ, του πεδίου άσκησης ή των νομικών συνεπειών της επαγγελματικής τους άδειας.¹³ Η έρευνα σχετικά με το εργασιακό περιβάλλον των ΣΝ είναι πολύ περιορισμένη. Στην Ελλάδα δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία μελέτη, μέχρι τώρα, που να εξετάζει τους παράγοντες που σχετίζονται με την επαγγελματική ικανοποίηση των ΣΝ, αλλά και διεθνώς υπάρχουν πολύ λίγες μελέτες.

Όσον αφορά στην ικανοποίηση από την εργασία, έχει βρεθεί ότι προγνωστικοί παράγοντες αυξημένης επαγγελματικής ικανοποίησης των ΣΝ είναι η αποτελεσματική επικοινωνία με τους οικογενειακούς ιατρούς και ο ηγετικός ρόλος.^{15,16} Η εργασία σε οικονομικά μειονεκτούντα σχολεία, δηλαδή σε σχολεία όπου το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών δικαιούνται δωρεάν ή με μειωμένη τιμή γεύματα, ο χαμηλός μισθός των ΣΝ, και η έλλειψη εμπιστοσύνης και υποστήριξης από το διευθυντή του σχολείου σχετίζονται με μειωμένη ικανοποίηση από την εργασία τους.^{15,16}

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των αντιλήψεων των ΣΝ σχετικά με τους ρόλους και η αξιολόγηση της επαγγελματικής ικανοποίησης σε Έλληνες ΣΝ που εργάζονταν σε δημόσια σχολεία γενικής εκπαίδευσης. Επιμέρους στόχος της μελέτης ήταν η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των ρόλων των ΣΝ και της επαγγελματικής τους ικανοποίησης.

Υλικό και Μέθοδος

Πραγματοποιήθηκε συγχρονική μελέτη με δείγμα ευκολίας κατά το χρονικό διάστημα Μάρτιος – Μάιος 2024. Το δείγμα της μελέτης αποτέλεσαν 130 ΣΝ που εργάζονταν σε δημόσια γενικά σχολεία της χώρας. Ο μελετώμενος πληθυσμός προσεγγίστηκε μέσω των κοινωνικών δικτύων (Facebook), όπου το ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε στην ομάδα των ΣΝ. Τα κριτήρια εισαγωγής στη μελέτη ήταν: οι συμμετέχοντες να είναι ΣΝ που εργάζονται σε δημόσια σχολεία γενικής εκπαίδευσης, (να έχουν τουλάχιστον 1 έτος προϋπηρεσίας ως ΣΝ), να επιθυμούν να συμμετέχουν εθελοντικά και να γνωρίζουν και κατανοούν την ελληνική γλώσσα.

Εργαλεία αξιολόγησης

Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε έντυπο καταγραφής δημογραφικών (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, επίπεδο εκπαίδευσης) και στοιχείων που σχετίζονται με την εργασία των ΣΝ (έτη προϋπηρεσίας σε σχολείο, αριθμός μαθητών στο σχολείο εργασίας), το οποίο δημιουργήθηκε για τις ανά-

γκες της παρούσας μελέτης, η κλίμακα ικανοποίησης Employee Satisfaction Inventory – ESI¹⁷, για την αξιολόγηση της επαγγελματικής ικανοποίησης, και η κλίμακα Perceptions of school nurses and principals towards nurse role-PSN⁴, για την αξιολόγηση των αντιλήψεων των ΣΝ για τον ρόλο τους. Για να χρησιμοποιηθούν οι κλίμακες ζητήθηκε έγκριση από τους δημιουργούς.

Η κλίμακα ESI περιλαμβάνει 24 ερωτήσεις – συνθήκες εργασίας και οι απαντήσεις δίνονται μέσω 5βαθμης κλίμακας τύπου Likert, όπου το 1 αντιστοιχεί σε Διαφωνώ Απόλυτα και το 5 σε Συμφωνώ Απόλυτα. Αξιολογούνται 6 τομείς εργασιακής ικανοποίησης: εργασιακές συνθήκες (ερωτήσεις 1-5), μισθός (6-9), προαγωγή στην εργασία (10-12), φύση της εργασίας (13-16), προϊστάμενος (17-20), και ο οργανισμός ως ολότητα (21-24). Η συνολική βαθμολογία του ερωτηματολογίου κυμαίνεται από 24 έως 120 βαθμούς, με υψηλότερες τιμές να υποδεικνύουν καλύτερες συνθήκες εργασίας και ευχάριστο εργασιακό περιβάλλον. Η κλίμακα έχει σταθμιστεί στον ελληνικό πληθυσμό και ο συντελεστής εσωτερικής συνέπειας Cronbach είναι 0,94.¹⁷

Η κλίμακα PSN δημιουργήθηκε από τους Al-Dahnaim et al. το 2013. Για τη δημιουργία της κλίμακας οι κατασκευαστές της βασίστηκαν στις κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τους ρόλους και τα καθήκοντα της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας ΠΦΥ του Κατάρ και στις κατευθυντήριες οδηγίες του NASN, καθώς και στους ρόλους που αναφέρονται σε άλλες μελέτες. Η κλίμακα διερευνά 19 ρόλους των ΣΝ χρησιμοποιώντας μια 5βάθμια κλίμακα τύπου Likert, όπου το 1 αντιστοιχεί στο Διαφωνώ Απόλυτα και το 5 στο Συμφωνώ Απόλυτα. Η βαθμολογία του ερωτηματολογίου κυμαίνεται από 1 έως 5.⁴

Πραγματοποιήθηκε μετάφραση και πολιτισμική προσαρμογή του ερωτηματολογίου PSN, διότι δεν έχει χρησιμοποιηθεί ξανά στον ελληνικό πληθυσμό. Έγινε μετάφραση από την αγγλική γλώσσα στην ελληνική και αντίστροφη μετάφραση με την τυπική μέθοδο «backward translation» βάσει των προτύπων και της διεθνούς πρακτικής προσαρμογής εργαλείου από γλώσσα με διαφορετικό πολιτισμό.^{18,19} Η κλίμακα μεταφράστηκε στην ελληνική γλώσσα από δύο ανεξάρτητα δίγλωσσα άτομα, έγινε σύγκριση των δύο μεταφράσεων από τρίτο δίγλωσσο άτομο και πραγματοποιήθηκαν όλες οι απαραίτητες τροποποιήσεις, και ένα τέταρτο δίγλωσσο άτομο έκανε αντίστροφη μετάφραση της ελληνικής εκδοχής του ερωτηματολογίου στην αγγλική γλώσσα. Έπειτα, μία ομάδα ειδικών έλεγξε την εκφραστική συνεκτικότητα, την καταλληλότητα των ερωτήσεων και τη νοηματική συνάφεια.

Πραγματοποιήθηκε πιλοτική μελέτη σε δείγμα 20 ΣΝ για τον έλεγχο της εγκυρότητας και αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου. Για τον έλεγχο της εγκυρότητας περιεχομένου, οι ΣΝ βαθμολόγησαν από 1 έως 4 (1= άσχετο, 2=λιγότερο άσχετο, 3= πραγματικά σχετικό, 4=πολύ σχετικό) κάθε αντικείμενο του ερωτηματολογίου, για να αξιολογήσουν τη συνάφεια του. Ο δείκτης Item-Level Content Validity Index (I-CVI) ήταν μεγαλύτερος από 0,8, ενώ ο συντελεστής Scale-Level Content Validity Index (S-CVI) βρέθηκε να είναι μεγαλύτερος από 0,9, που υποδεικνύει ότι το ερωτηματολόγιο έχει υψηλή εγκυρότητα περιεχομένου. Παράλληλα, το ερωτηματολόγιο επαναχορηγήθηκε στους ίδιους σχολικούς νοσηλευτές σε διάστημα δύο εβδομάδων, για να αξιολογηθεί η αξιοπιστία ελέγχου-επανελέγχου (test-retest reliability). Η συμφωνία των απαντήσεων (test-retest reliability, αξιοπιστία ελέγχου-επανελέγχου) του ερωτηματολογίου ελέγχθηκε εφαρμόζοντας την ανάλυση Wilcoxon. Από τον έλεγχο της συμφωνίας των απαντήσεων (test – retest) βρέθηκε ότι δεν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των απαντήσεων των δύο συμμετοχών, που υποδεικνύει ότι το ερωτηματολόγιο έχει υψηλή αξιοπιστία.

Το ερωτηματολόγιο συνοδευόταν από «Εντυπο Ενημέρωσης και Συγκατάθεσης». Σ' αυτό περιγραφόταν ο σκοπός της μελέτης, ο εθελοντικός χαρακτήρας συμμετοχής, η δυνατότητα αποχώρησης από τη μελέτη οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμεί ο συμμετέχων χωρίς να υπάρχει κάποια επίπτωση, και ο τρόπος διαχείρισης των προσωπικών δεδομένων (ανωνυμία συμμετεχόντων). Μ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίστηκε η συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης.

Το ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε σε ηλεκτρονική μορφή, μέσω του προγράμματος Microsoft Forms, και αναρτήθηκε σε επαγγελματικές ιστοσελίδες ΣΝ στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης. Ο μέσος χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ήταν 5 λεπτά.

Ηθική και δεοντολογία

Η παρούσα μελέτη διεξήχθη σύμφωνα με τις αρχές ηθικής και δεοντολογίας της Διακήρυξης του Ελσίνκι.²⁰ Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων έγινε με βάση το Γενικό Κανονισμό για την Προστασία των Δεδομένων 2016/679 (General Data Protection Regulation, GDPR). Παράλληλα, εγκρίθηκε από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (υπ. αριθμόν πρωτοκόλλου 33401/19-04-2024). Σε κάθε στάδιο της μελέτης εξασφαλίστηκε η ανωνυμία των συμμετεχόντων. Τα ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια συνοδεύονταν

στην πρώτη τους σελίδα από το έντυπο ενημέρωσης και υπήρχε ηλεκτρονικός τρόπος συναίνεσης συμμετοχής στην έρευνα.

Στατιστική Ανάλυση

Για τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό πρόγραμμα Statistical Package for Social Sciences (SPSS for Windows v. 28). Ως επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορίστηκε το $\alpha=0,05$. Ως εξαρτημένη μεταβλητή ορίστηκε η επαγγελματική ικανοποίηση, ενώ ως ανεξάρτητες μεταβλητές τα δημογραφικά, επαγγελματικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, οι ρόλοι των νοσηλευτών και τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους.

Αρχικά, πραγματοποιήθηκε περιγραφική στατιστική ανάλυση, όπου οι ποιοτικές μεταβλητές παρουσιάζονται ως απόλυτη και σχετική συχνότητα, ενώ οι ποσοτικές ως μέση τιμή και τυπική απόκλιση ή ως διάμεσος και ενδοτεταρτημοριακό εύρος. Ο έλεγχος των ποσοτικών μεταβλητών, ως προς την κανονικότητά τους, έγινε μέσω των στατιστικών ελέγχων Kolmogorov-Smirnov.

Πραγματοποιήθηκε σύγκριση της επαγγελματικής ικανοποίησης με τα δημογραφικά, επαγγελματικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων και τους ρόλους των νοσηλευτών. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν: α) ο συντελεστής συσχέτισης Pearson's r (r) και ο μη παραμετρικός συντελεστής Spearman's ρ (ρ)

για τη συσχέτιση ποσοτικών μεταβλητών, β) το chi-square test για τη σύγκριση κατηγορικών μεταβλητών, γ) το t-test ή το Mann-Whitney test για τη σύγκριση μιας ποσοτικής μεταβλητής μεταξύ δύο ομάδων, και δ) το ANOVA ή το Kruskal Wallis για τη σύγκριση μιας ποσοτικής μεταβλητής μεταξύ τριών ή περισσότερων ομάδων.

Αποτελέσματα

Περιγραφικά χαρακτηριστικά δείγματος

Το δείγμα της μελέτης αποτέλεσαν 130 ΣΝ. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων. Το 90,8% ήταν γυναίκες. Η μέση ηλικία ήταν 34,02 ($\pm 4,85$) έτη και κυμαινόταν από τα 25 έως 57 έτη. Ποσοστό 51,5% ήταν έγγαμοι, 44,6%, άγαμοι και 3,8% διαζευγμένοι. Το 54,6% δεν είχε παιδιά. Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το 43,4% ήταν απόφοιτοι ΤΕΙ, 11,5% απόφοιτοι Πανεπιστημίου και 58 (44,8%) ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού/ διδακτορικού. Ποσοστό 25,4% ήταν κάτοχοι κοινοτικής νοσηλευτικής ειδικότητας. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων εργάζονταν σε δημοτικό σχολείο ($N=83$, 66,4%). Όσον αφορά στον συνολικό αριθμό μαθητών στο σχολείο που εργάζονται οι περισσότεροι (31%) απάντησαν ότι οι μαθητές ήταν 200-300. Το 61,6% των ΣΝ εργάζονταν στην περιφέρεια Αττικής κατά μέσο όρο 4,25 ($\pm 2,34$), έτη.

Πίνακας 1: Δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά του δείγματος

		N	%
Φύλο, N (%)	Άνδρας	12	9,2
	Γυναίκα	118	90,8
Ηλικία, Μέση τιμή ($\pm$TA)		34,02 ($\pm 4,85$)	
Οικογενειακή κατάσταση, N(%)	Άγαμος/-η	58	44,6
	Έγγαμος/-η	67	51,5
	Διαζευγμένος/-η	5	3,8
Αριθμός παιδιών, N (%)	Κανένα	71	54,6
	Ένα	36	27,7
	Δύο	19	14,6
	$\geq$ Τρία	4	3,1
Επίπεδο εκπαίδευσης, N (%)	Απόφοιτος ΤΕΙ	56	43,4
	Απόφοιτος Πανεπιστημίου	15	11,6
	Κάτοχος MSc/PhD	58	45,0
Νοσηλευτική ειδικότητα, N (%)	Όχι	97	74,6
	Ναι	33	25,4

Βαθμίδα σχολείου εργασίας, N (%)	Νηπιαγωγείο	15	12,0
	Δημοτικό σχολείο	83	66,4
	Γυμνάσιο	22	17,6
	Λύκειο	5	4,0
Συνολικός αριθμός μαθητών στο σχολείο, N (%)	< 100 παιδιά	38	30,2
	100 – 200 παιδιά	25	19,8
	200 – 300 παιδιά	39	31,0
	> 300 παιδιά	24	19,0
Επαγγελματική εμπειρία ως ΣΝ (έτη)	≤ 2 έτη	43	33,6
	3 – 5 έτη	46	35,4
	6 – 10 έτη	37	36,8
Αριθμός μαθητών άμεσης ευθύνης	Ένα	58	47,2
	Δύο	44	35,8
	Τρία	10	8,1
	≥ Τέσσερα	11	8,9

Αντιλήψεις για το ρόλο των ΣΝ

Η μέση βαθμολογία του ερωτηματολογίου PSN ήταν 3,98 ($\pm 0,04$) (Πίνακας 2). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις τους, οι πιο συχνόι ρόλοι των ΣΝ (Πίνακας 2) ήταν: «Παροχή πρώτων βοηθειών» 4,86 ($\pm 0,35$), «Εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής υγείας στους μαθητές και ενίσχυση και προαγωγή υγιεινών συμπεριφορών υγείας» 4,67 ($\pm 0,60$), «Παρακολούθηση χρονίως πασχόντων μαθητών» 4,51 ($\pm 0,64$), «Παροχή άμεσης ιατρικής περίθαλψης στους μαθητές» 4,52 ($\pm 0,69$), και «Παροχή συμβουλών/ Εκπαίδευση του εκπαιδευτικού προσωπικού του σχολείου για τη διαχείριση μαθητών με χρόνιο νόσημα» 4,46 ($\pm 0,65$). Οι λιγότερο συχνά ρόλοι των ΣΝ ήταν η «Αξιολόγηση περιπτώσεων επίμονης απουσίας» 3,37 ($\pm 1,21$), η

«Αξιολόγηση μαθητών με προβλήματα συμπεριφοράς» 3,25 ($\pm 1,19$), και η «Εκτέλεση προγραμμάτων επιτήρησης» 3,24 ($\pm 1,14$), η «Παροχή συμβουλών/ Εκπαίδευση του διδακτικού προσωπικού του σχολείου για τη διαχείριση μαθητών με χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση» 2,67 ($\pm 1,19$), και η «Αξιολόγηση μαθητών με χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση» 2,43 ($\pm 1,07$).

Επαγγελματική ικανοποίηση συμμετεχόντων

Η μέση βαθμολογία της κλίμακας ESI ήταν 81,17 ($\pm 12,54$), και αντιστοιχεί σε μέτρια επίπεδα ικανοποίησης, δεδομένου ότι το ερωτηματολόγιο λαμβάνει τιμές από 40 έως 120 (Πίνακας 2).

Πίνακας 2: Βαθμολογία κλίμακας ESI και PSN

	Βαθμολογία			Αξιοπιστία
	Μέση τιμή ($\pm TA$)	Ελάχιστη - Μέγιστη	Διάμεσος (25η – 75η ΕΚ)	Cronbach α-
Αντιλήψεις των ΣΝ για τον ρόλο τους	3,98 ($\pm 0,04$)	2,63 – 5,00	3,94 (3,63 – 4,31)	0,868
Ερωτηματολόγιο ESI	81,17 ($\pm 12,54$)	42,00 – 113,00	81,00 (73,00 – 90,00)	0,884
Υποκλίμακες ESI				
Συνθήκες εργασίας	19,38 ($\pm 3,55$)	9,00 – 25,00	20,00 (18,00 – 21,50)	0,773
Μισθός	10,44 ($\pm 3,83$)	4,00 – 20,00	10,00 (8,00 – 14,00)	0,844
Προαγωγή	6,50 ($\pm 2,52$)	3,00 – 13,00	6,00 (5,00 – 8,00)	0,796

Φύση της ίδιας της εργασίας	15,83 ($\pm 2,78$)	8,00 – 20,00	16,00 (14,00 – 18,00)	0,797
Άμεσος προϊστάμενος	16,11 ($\pm 3,48$)	4,00 – 20,00	16,00 (14,00 – 19,00)	0,935
Οργανισμός ως ολότητα	13,06 ($\pm 3,23$)	4,00 – 20,00	13,00 (11,00 – 15,75)	0,829

Συσχέτιση επαγγελματικής ικανοποίησης και ρόλων ΣΝ

Η βαθμολογία της κλίμακας των αντιλήψεων PSN βρέθηκε να έχει μικρή στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση με την υποκλίμακα του ερωτηματολογίου ESI «μισθός» ($r=-0,219$, $p=0,015$), δηλαδή οι συμμετέχοντες που έτειναν να αναλαμβάνουν περισσότερους ρόλους ήταν λιγότερο ικανοποιημένοι από το μισθό τους. Η βαθμολογία της κλίμακας PSN βρέθηκε να έχει μικρή στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση με την υποκλίμακα της κλίμακας για την επαγγελματική ικανοποίηση ESI «προαγωγή» ($r=0,204$, $p=0,023$), δηλαδή οι συμμετέχοντες που έτειναν να αναλαμβάνουν περισσότερους ρόλους ήταν περισσότερο ικανοποιημένοι σε σχέση με την προαγωγή. Ωστόσο, δεν υπήρχε στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της κλίμακας των αντιλήψεων PSN και της συνολικής βαθμολογίας της κλίμακας επαγγελματικής ικανοποίησης, ESI ($r=0,082$, $p=0,379$).

Σύγκριση των δημογραφικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών με τους ρόλους των συμμετεχόντων

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τη σύγκριση της βαθμολογίας του ερωτηματολογίου του PSN με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Η βαθμολογία του ερωτηματολογίου για τις αντιλήψεις των σχολικών νοσηλευτικών για τον ρόλο τους διέφερε στατιστικά σημαντικά ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων ($p=0,019$). Ειδικότερα, οι έγγαμοι είχαν στατιστικά σημαντικά χαμηλότερη βαθμολογία στην κλίμακα των αντιλήψεων για τον ρόλο τους σε σχέση με τους διαζευγμένους ($p=0,026$). Παράλληλα, η βαθμολογία της κλίμακας διέφερε στατιστικά σημαντικά ανάλογα με την επαγγελματική εμπειρία ($p<0,001$). Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες με ≤ 2 έτη προϋπηρεσίας είχαν στατιστικά σημαντικά μικρότερη βαθμολογία σε σχέση με τους συμμετέχοντες που είχαν 3–5 έτη προϋπηρεσίας ($p<0,001$) και ≥ 6 έτη προϋπηρεσίας ($p<0,001$). Δηλαδή, οι συμμετέχοντες με λιγότερα έτη προϋπηρεσίας έτειναν να αναλαμβάνουν λιγότερους ρόλους.

Πίνακας 3: Σύγκριση δημογραφικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών με τις αντιλήψεις για το ρόλο των ΣΝ

		MT ($\pm$ TA)	p-value
Φύλο	Άνδρας	4,06 ($\pm 0,56$)	t=0,606, df=125, p=0,546
	Γυναίκα	3,97 ($\pm 0,46$)	
Ηλικία	≤ 30 ετών	3,93 ($\pm 0,36$)	F(2,116)=0,808 p=0,448
	31 – 40 ετών	3,98 ($\pm 0,49$)	
	≥ 41 ετών	4,18 ($\pm 0,52$)	
Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος/-η	4,03 ($\pm 0,47$)	F(2, 126)=4,073 p=0,019
	Έγγαμος/-η	3,91 ($\pm 0,45$)	
	Διαζευγμένος/-η	4,47 ($\pm 0,45$)	
Αριθμός μαθητών	Κανένα	4,04 ($\pm 0,46$)	F(3, 123)=1,235 p=0,269
	Ένα	3,94 ($\pm 0,45$)	
	Δύο	3,81 ($\pm 0,54$)	
	$\geq$ Τρία	4,09 ($\pm 0,42$)	

Επίπεδο εκπαίδευσης	Απόφοιτος ΤΕΙ	3,96 ($\pm 0,41$)	F(2,123)=0,236 p=0,790
	Απόφοιτος Πανεπιστημίου	3,96 ($\pm 0,36$)	
	Κάτοχος MSc/PhD	4,01 ($\pm 0,07$)	
Νοσηλευτική ειδικότητα	Όχι	3,99 ($\pm 0,46$)	t=0,380, df=125, p=0,704
	Ναι	3,96 ($\pm 0,52$)	
Βαθμίδα σχολείου εργασίας	Νηπιαγωγείο	4,08 ($\pm 0,44$)	F(3, 118)=2,136 p=0,099
	Δημοτικό σχολείο	3,91 ($\pm 0,47$)	
	Γυμνάσιο	4,10 ($\pm 0,45$)	
	Λύκειο	4,31 ($\pm 0,45$)	
Συνολικός αριθμός μαθητών στο σχολείο	< 100 παιδιά	4,09 ($\pm 0,45$)	F(3, 122)=1,305 p=0,276
	100 – 200 παιδιά	3,89 ($\pm 0,36$)	
	200 – 300 παιδιά	3,90 ($\pm 0,48$)	
	> 300 παιδιά	4,01 ($\pm 0,55$)	
Περιφέρεια που ανήκει το σχολείο	Αττική	4,00 ($\pm 0,47$)	t=0,628, df=120, p=0,531
	Άλλη	3,94 ($\pm 0,48$)	
Επαγγελματική εμπειρία ως ΣΝ	≤ 2 έτη	3,71 ($\pm 0,39$)	F(2, 119)=12,905 p<0,001
	3 – 5 έτη	4,13 ($\pm 0,43$)	
	6 – 10 έτη	4,11 ($\pm 0,48$)	
Αριθμός παιδιών άμεσης ευθύνης	Ένα	3,91 ($\pm 0,44$)	F(3, 116)=1,625 p=0,187
	Δύο	4,09 ($\pm 0,48$)	
		3,83 ($\pm 0,49$)	
	$\geq$ Τέσσερα	4,08 ($\pm 0,61$)	

Σύγκριση των δημογραφικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών με την επαγγελματική ικανοποίηση

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τη σύγκριση της επαγγελματικής ικανοποίησης των ΣΝ

με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Οι άνδρες βρέθηκε να έχουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη επαγγελματική ικανοποίηση από τις γυναίκες ($p=0,006$). Κανένα άλλο χαρακτηριστικό των συμμετεχόντων δεν σχετίστηκε με την επαγγελματική ικανοποίηση.

Πίνακας 4: Σύγκριση δημογραφικών και επαγγελματικών χαρακτηριστικών με την επαγγελματική ικανοποίηση

			p-value
Φύλο	Άνδρας	71,27 ($\pm 19,69$)	t=-2,824, df=118, p=0,006
	Γυναίκα	82,16 ($\pm 11,25$)	
Ηλικία	≤ 30 ετών	83,64 ($\pm 11,26$)	F(2, 108)=0,468 p=0,627
	31 – 40 ετών	80,84 ($\pm 12,81$)	
	≥ 41 ετών	80,00 ($\pm 14,33$)	
Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος/-η	80,13 ($\pm 13,64$)	F(2, 117)=0,782 p=0,460
	Έγγαμος/-η	82,39 ($\pm 11,16$)	
	Διαζευγμένος/-η	76,24 ($\pm 18,48$)	

Αριθμός μαθητών	Κανένα	79,68 ($\pm 13,14$)	$F(3, 116)=2,395$ $p=0,072$
	Ένα	79,91 ($\pm 10,21$)	
	Δύο	86,94 ($\pm 11,56$)	
	$\geq$ Τρία	89,75 ($\pm 17,37$)	
Επίπεδο εκπαίδευσης	Απόφοιτος ΤΕΙ	80,22 ($\pm 12,57$)	$F(2,117)=0,461$ $p=0,632$
	Απόφοιτος Πανεπιστημίου	80,21 ($\pm 6,87$)	
	Κάτοχος MSc/PhD	82,45 ($\pm 13,73$)	
Νοσηλευτική ειδικότητα	Όχι	80,66 ($\pm 13,13$)	$t=-0,772$, $df=118$, $p=0,442$
	Ναι	82,70 ($\pm 10,65$)	
Βαθμίδα σχολείου εργασίας	Νηπιαγωγείο	85,93 ($\pm 12,44$)	$F(3, 114)=2,013$ $p=0,116$
	Δημοτικό σχολείο	81,89 ($\pm 11,79$)	
	Γυμνάσιο	76,14 ($\pm 14,99$)	
	Λύκειο	81,00 ($\pm 9,24$)	
Συνολικός αριθμός μαθητών στο σχολείο	< 100 παιδιά	83,51 ($\pm 13,74$)	$F(3, 115)=1,782$ $p=0,154$
	100 – 200 παιδιά	82,59 ($\pm 11,53$)	
	200 – 300 παιδιά	81,36 ($\pm 10,09$)	
	> 300 παιδιά	76,25 ($\pm 14,27$)	
Περιφέρεια που ανήκει το σχολείο	Αττική	81,25 ($\pm 10,57$)	$t=-0,027$, $df=116$, $p=0,979$
	Άλλη	81,31 ($\pm 15,52$)	
Επαγγελματική εμπειρία ως ΣΝ	≤ 2 έτη	82,73 ($\pm 11,59$)	$F(2, 155)=0,421$ $p=0,657$
	3 – 5 έτη	80,79 ($\pm 13,67$)	
	6 – 10 έτη	80,23 ($\pm 12,63$)	
Αριθμός παιδιών άμεσης ευθύνης	Ένα	82,84 ($\pm 13,67$)	$F(3, 112)=0,813$ $p=0,489$
	Δύο	81,53 ($\pm 12,57$)	
	Τρία	77,27 ($\pm 9,45$)	
		81,47 ($\pm 12,63$)	

Συζήτηση

Η παρούσα μελέτη διερεύνησε τις αντιλήψεις των ΣΝ για τον ρόλο τους, εκτίμησε το επίπεδο επαγγελματικής τους ικανοποίησης και συσχέτισε τους ρόλους τους με την επαγγελματική τους ικανοποίηση. Ο θεσμός του σχολικού νοσηλευτή στην Ελλάδα αναπτύχθηκε τις τελευταίες δεκαετίες. Συγκεκριμένα, το 2000 με το Ν. 2817, θεσμοθετήθηκε ο κλάδος των ΣΝ, ενώ οι πρώτοι ΣΝ σε Γενικά Σχολεία της χώρας τοποθετήθηκαν το 2013 με κύριο ρόλο την παροχή φροντίδας σε μαθητές με χρόνια νόσο, όπως σακχαρώδη διαβήτης, επιληψία και άσθμα.²¹ Διεθνώς έχει αναγνωριστεί ότι οι ΣΝ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο σχολικό περιβάλλον παρέχοντας

φροντίδα σε μαθητές με χρόνια νοσήματα εφαρμόζοντας προγράμματα υγείας και προσυμπτωματικού ελέγχου, παρέχοντας πρώτες βοήθειες και εκπαιδεύοντας τους μαθητές, τους γονείς και το προσωπικό του σχολείου σε θέματα υγείας.²² Παράλληλα, οι ΣΝ έχουν σημαντικό ρόλο στην πρόληψη και αντιμετώπιση ψυχικών προβλημάτων και στη βελτίωση της ακαδημαϊκής επίδοσης των μαθητών. Είναι σημαντικό να κατανοηθούν οι αντιλήψεις των ΣΝ σχετικά με τους ρόλους, ώστε να σχεδιαστούν κατάλληλες παρεμβάσεις για την ενίσχυση εκείνων που δεν πραγματοποιούνται συχνά.

Όσον αφορά στα δημογραφικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, η πλειονότητα ήταν

γυναίκες και η μέση ηλικία ήταν τα 34,02 ($\pm 4,85$) έτη. Η ηλικία των ΣΝ ήταν μικρότερη από την ηλικία των συμμετεχόντων στη μελέτη των Al-Dahnaim,⁴ όπου το 54% είχαν ηλικία άνω των 40 ετών. Αυτό πιθανόν να οφείλεται ότι στη χώρα μας οι ΣΝ είναι αναπληρωτές και όχι μόνιμοι. Στην παρούσα μελέτη όλοι οι συμμετέχοντες ήταν Νοσηλευτές και οι 4 στους 10 ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού / διδακτορικού. Στην μελέτη των Al-Dahnaim,⁴ μόνο το 11,9% των συμμετεχόντων ήταν πτυχιούχοι νοσηλευτές και μόλις 0,6% ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού. Ακόμη, το μέσο χρονικό διάστημα εργασίας ως ΣΝ ήταν τα 4,25 ($\pm 2,34$), ενώ οι συμμετέχοντες στην μελέτη των Al-Dahnaim⁴ είχαν κατά μέσο όρο 11,83 έτη προϋπηρεσίας.

Ένα από τα κυριότερα ευρήματα της μελέτης ήταν ότι οι πιο συχνοί ρόλοι των ΣΝ αφορούσαν την παροχή πρώτων βοηθειών, την αγωγή υγείας, την παρακολούθηση χρονίως πασχόντων μαθητών και την εκπαίδευση του προσωπικού του σχολείου στη διαχείριση μαθητών με χρόνιο νόσημα. Οι λιγότερο συχνοί ρόλοι αφορούσαν αυτούς που σχετίζονταν με παρακολούθηση μαθητών με χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση και προβλήματα συμπεριφοράς. Αυτό το εύρημα είναι συναφές με την εγκύκλιο των καθηκόντων των ΣΝ σε γενικά σχολεία. Ο ΣΝ είναι υπεύθυνος για την πρόληψη και αντιμετώπιση έκτακτου περιστατικού, την παροχή πρώτων βοηθειών, την υποστήριξη των μαθητών που έχει εκδοθεί έγκριση αναλόγως του νοσήματος για όλο το σχολικό έτος, η συνοδεία των υποστηριζόμενων μαθητών σε σχολικές εκδρομές, η επικοινωνία με τον θεράποντα ιατρό αν χρειαστεί και τους γονείς του μαθητή, η προαγωγή υγείας του σχολικού πληθυσμού, η λήψη μέτρων πρόληψης και διασποράς λοιμωδών νοσημάτων, η βελτίωση και ο έλεγχος του φυσικού και του κοινωνικού περιβάλλοντος, η διαμόρφωση του φαρμακείου και η οργάνωση - νοσηλευτικό εξοπλισμό του χώρου (Φ.Ε.Κ. 2038/Β'/05-06-2018).

Παρόμοια ευρήματα αναφέρονται στη μελέτη των Al-Dahnaim,⁴ όπου βρέθηκε ότι > 95% των συμμετεχόντων συμφώνησαν ότι ορισμένοι από τους ρόλους τους στο σχολείο περιλαμβάνουν την αξιολόγηση της κατάστασης υγείας των μαθητών, την παροχή πρώτων βοηθειών, την παραπομπή μαθητών με προβλήματα υγείας, την παρακολούθηση δραστηριοτήτων εμβολιασμού και την παροχή συμβουλών σε γονείς και δασκάλους σε θέματα υγείας. Επιπλέον, το 80% από αυτούς συμφώνησε ότι η συμμετοχή σε συναντήσεις σχολικού εκπαι-

δευτικού προσωπικού ήταν ένας από τους ρόλους των ΣΝ.⁴ Σε άλλη μελέτη, σύμφωνα με τους σχολικούς νοσηλευτές, κύριοι ρόλοι τους ήταν η παροχή φροντίδας σε μαθητές, η υποστήριξη μαθητών με μακροχρόνιες παθήσεις (άσθμα, επιληψία, λευχαιμία), η αγωγή υγείας και η εκπαίδευση των μαθητών, των γονέων και του προσωπικού του σχολείου, η υποστήριξη των μαθητών σε θέματα ψυχικής υγείας και σεξουαλικής αγωγής, ο προσυμπτωματικός έλεγχος, και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή πλάνου φροντίδας μαθητών με παθήσεις.²

Αρκετές μελέτες εστιάζουν στις αντιλήψεις των γονέων και εκπαιδευτικών σχετικά με τον ρόλο του σχολικού νοσηλευτή. Στη μελέτη των Gross et al., το 90% των διευθυντών σχολείων συμφώνησε με πέντε από τους ρόλους των ΣΝ στα δημοτικά σχολεία: «παροχή πρώτων βοηθειών», «αξιολόγηση της υγιεινής στο σχολείο», «παρακολούθηση μαθητών με χρόνιο νόσημα», «εφαρμογή προγραμμάτων προαγωγής και αγωγής υγείας» και «συμμετοχή σε συναντήσεις σχολικού εκπαιδευτικού προσωπικού».²³ Όσον αφορά τις αντιλήψεις των γονέων για τον ρόλο των ΣΝ περιλαμβάνουν την παροχή πρώτων βοηθειών και επείγουσας φροντίδας στους μαθητές, την επικοινωνία με τους γονείς και τους παρόχους υγειονομικής φροντίδας σε περίπτωση προβλήματος, την παροχή ιατρικής φροντίδας, την πρόληψη και τον έλεγχο ασθενειών.⁵

Ένα άλλο εύρημα της παρούσας μελέτης ήταν ότι οι διαζευγμένοι και οι συμμετέχοντες με περισσότερα έτη προϋπηρεσίας αναλάμβαναν περισσότερους ρόλους και αρμοδιότητες σε σχέση με τους έγγαμους και τους συμμετέχοντες με λιγότερα από 2 έτη προϋπηρεσίας. Στη μελέτη των Al-Dahnaim⁴ οι άνδρες ΣΝ αναλάμβαναν περισσότερους ρόλους σε σχέση με τις γυναίκες, εύρημα που δεν υποστηρίζεται στην παρούσα μελέτη. Πιθανόν αυτό να οφείλεται στο μικρό ποσοστό ανδρών που συμμετείχαν στη μελέτη μας, αλλά και στις πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των χωρών διεξαγωγής των μελετών. Απαιτούνται περισσότερες μελέτες για την καλύτερη κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν τις αντιλήψεις των ΣΝ για τον ρόλο τους.

Όσον αφορά στην επαγγελματική ικανοποίηση, οι συμμετέχοντες στην παρούσα μελέτη βρέθηκε να έχουν μέτριο επίπεδο ικανοποίησης από την εργασία τους. Η έρευνα σχετικά με το εργασιακό περιβάλλον των ΣΝ είναι πολύ περιορισμένη. Στη χώρα μας, δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία μελέτη, μέχρι τώρα, που να εξετάζει

τους παράγοντες που σχετίζονται με την επαγγελματική ικανοποίηση των ΣΝ, αλλά και διεθνώς υπάρχουν πολύ λίγες μελέτες. Σε μία πρόσφατη συγχρονική μελέτη, των Jameson & Bowen το 2020, όπου το δείγμα αποτέλεσαν 100 ΣΝ, βρέθηκε ότι οι ΣΝ που ανέφεραν υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης από το εργασιακό τους περιβάλλον παρουσίαζαν ελάχιστη έως καθόλου επαγγελματική εξουθένωση.¹³ Επίσης, οι ΣΝ που φρόντιζαν μικρότερο αριθμό μαθητών είχαν χαμηλότερα επίπεδα επαγγελματικής εξουθένωσης. Προγνωστικοί παράγοντες της συναισθηματικής εξάντλησης ήταν τα έτη προϋπηρεσίας και η εργασία σε σχολείο σε αστική περιοχή.¹³ Σε μία άλλη μελέτη βρέθηκε ότι το 83% των ΣΝ ήταν ικανοποιημένοι από την εργασία τους. Μόνο το 17% των ΣΝ εξέφρασε δυσαρέσκεια για την εργασία, που αποδίδεται κυρίως στους χαμηλούς μισθούς και την έλλειψη εμπιστοσύνης και υποστήριξης από τη διοίκηση. Καθώς οι ΣΝ αντιμετωπίζουν μια ποικιλόμορφη κοινότητα με σύνθετες ανάγκες, απαιτείται προσαρμογή για να διατηρηθεί η εργασιακή ικανοποίηση.²⁴ Για να συμβεί αυτό, οι ΣΝ πρέπει να αναλάβουν την πρωτοβουλία να εκπαιδεύσουν τους γονείς και τις κοινότητες σχετικά με τον ρόλο τους στο σχολικό περιβάλλον.

Τέλος, στην παρούσα μελέτη βρέθηκε ότι οι ρόλοι σχετίζονται με την ικανοποίηση με τον μισθό και την προαγωγή τους στην εργασία. Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες που έτειναν να αναλαμβάνουν περισσότερους ρόλους και αρμοδιότητες ήταν λιγότερο ικανοποιημένοι από το μισθό τους. Πιθανόν οι ΣΝ που αναλαμβάνουν περισσότερους ρόλους θεωρούν ότι θα έπρεπε να αμείβονται καλύτερα. Ακόμη, οι συμμετέχοντες που έτειναν να αναλαμβάνουν περισσότερους ρόλους και αρμοδιότητες ήταν περισσότερο ικανοποιημένοι σε σχέση με την προαγωγή.

Περιορισμοί της μελέτης

Η παρούσα μελέτη χαρακτηρίζεται από μερικούς περιορισμούς. Αρχικά, το δείγμα ήταν ευκολίας και η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου έγινε ηλεκτρονικά μέσω ανάρτησης του στα κοινωνικά δίκτυα. Από την μελέτη έχουν αποκλειστεί ΣΝ που δεν έχουν κοινωνικά δίκτυα. Επίσης, είναι το ποσοστό μη ανταπόκρισης, πόσοι νοσηλευτές δηλαδή άνοιξαν το link του ερωτηματολογίου και τελικά δεν το συμπλήρωσαν.

Συμπεράσματα

Οι πιο συχνοί ρόλοι των ΣΝ είναι εκείνοι που σχετίζονται με την παροχή φροντίδας και την αγωγή και προαγωγή της υγείας, ενώ οι λιγότερο συχνοί είναι αυτοί που σχετίζονται με τη σχολική επίδοση των μαθητών. Οι ΣΝ φάνηκε ότι έχουν μέτρια επίπεδα επαγγελματικής ικανοποίησης. Ακόμη, οι ρόλοι των ΣΝ βρέθηκαν να σχετίζονται με τις πτυχές της επαγγελματικής ικανοποίησης μισθός και προαγωγή.

Ο ΣΝ αποτελεί αναπόσπαστο μέλος της σχολικής ομάδας υγείας, παρέχοντας φροντίδα υγείας για οξείες, χρόνιες, επεισοδιακές και έκτακτες καταστάσεις, εκτός από τον προσυμπτωματικό έλεγχο, τους εμβολιασμούς, την υγειονομική εκπαίδευση και την παροχή συμβουλών, ανάλογα με το ατομικό πρόγραμμα. Οι ΣΝ εργάζονται σε συνεργασία με το σχολικό προσωπικό για να προωθήσουν την ευημερία στη σχολική κοινότητα και να ενισχύσουν την υγιή ανάπτυξη των μαθητών.

Η παρούσα μελέτη αναδεικνύει την ανάγκη για μεγαλύτερη συμμετοχή των ΣΝ στην κάλυψη των σωματικών, ψυχικών και συναισθηματικών αναγκών των μαθητών σε διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης. Η ένταξη του σχολικού νοσηλευτή στο εκπαιδευτικό περιβάλλον προωθεί την ενεργό μάθηση σε όλους τους μαθητές. Απαιτούνται περαιτέρω μελέτες για τον προσδιορισμό των αντιλήψεων και των αναγκών των μαθητών και των οικογενειών τους.

ABSTRACT

School Nurses' Perceptions of Their Role in Relation to Their Professional Satisfaction

Maria Kalliri¹, Georgia Fasoi², Ioannis Kalemikerakis³, Emmanouil Stavropoulos⁴, Anna Kavga - Paltoglou³

¹RN, MSc, MS (c), Department of Nursing, University of West Attica, Greece

²Professor in Community Nursing, Department of Nursing, University of West Attica, Greece

³Associate Professor in Community Nursing, Department of Nursing, University of West Attica, Greece

⁴School Nurse, R.N., PgD(Edu), MSc, Directorate of Primary Education Γ' Athens

Introduction: School Nurses (SN) play a vital role in the school environment, as they contribute to the promotion of health by providing preventive care, health education, immediate care in emergency situations, continuous care

to students with special needs and to students with chronic diseases. The nature of work and the administrative hierarchy of the SN' work environment is very different from other health care settings.

The **purpose** of the study was to investigate SN' perceptions of their role in relation to their professional satisfaction.

Material and Method: The study sample consisted of 130 SN working in public general schools in Greece. To collect the data, a questionnaire with 3 parts was used: (a) the Employee Satisfaction Inventory (ESI), (b) the questionnaire "Perceptions of school nurses and principals towards nurse role (PSN)" to evaluate the perceptions of the roles of SN, and (c) a demographic, social and occupational characteristics form. The questionnaire was created in an electronic format, through the Microsoft Forms program, and was posted on professional websites of school nurses on social media. Descriptive and bivariate statistical analysis was performed using SPSS v. 28. The level of statistical significance was set at $\alpha=0.05$.

Results: The mean score of the PSN scale was 3.98 (± 0.04) and of the ESI scale was 81.17 (± 12.54). The most frequent roles of SN were "Providing first aid" [4.86 (± 0.35)] and "Health education and promoting healthy behaviors" [4.67 (± 0.60)], while the least frequent roles were "Evaluating cases of persistent absenteeism" [3.37 (± 1.21)], "Assessing students with behavioral problems" [3.25 (± 1.19)] and "Implementing supervision programs" [3, 24 (± 1.14)]. The PSN scale was found to have a negative correlation with salary ($r=-0.219$, $p=0.015$) and a positive correlation with job promotion ($r=0.204$, $p=0.023$). The PSN score differed statistically significantly according to marital status ($p=0.019$) and years of service ($p<0.001$), while the ESI scale score differed statistically significantly according to gender ($p=0.006$).

Conclusions: SN more often assume roles related to care delivery and less often roles related to student academic achievement. At the same time, SN had moderate levels of professional satisfaction. SN' perceptions of their role were found to be associated with job satisfaction in terms of salary and job promotion.

Key words: Responsibilities, Professional Satisfaction, School Nurses, Roles

✉ **Corresponding author:** Maria Kalliri, Tel: (+30) 6979507393, e-mail: markal9025@hotmail.com

Βιβλιογραφία

1. Maughan ED, Johnson KH, Engelke MK. School Nursing: Becoming Credible and Visible. *NASN Sch Nurse*. 2017;32(5):294-297. doi:10.1177/1942602X17724419
2. Hoekstra BA, Young VL, Eley C V., Hawking MKD, McNulty CAM. School Nurses' perspectives on the role of the school nurse in health education and health promotion in England: A qualitative study. *BMC Nurs*. 2016;15(1):1-9. doi:10.1186/S12912-016-0194-Y/FIGURES/1
3. Pawils S, Heumann S, Schneider SA, Metzner F, Mays D. The current state of international research on the effectiveness of school nurses in promoting the health of children and adolescents: An overview of reviews. *PLoS One*. 2023;18(2). doi:10.1371/JOURNAL.PONE.0275724
4. Al-Dahnaim L, Said H, Salama R, Bella H, Malo D. Perceptions of school nurses and principals towards nurse role in providing school health services in Qatar. *J Egypt Public Health Assoc*. 2013;88(1):19-25. doi:10.1097/01.EPX.0000423131.04132.4D
5. Gillooly D, Mahat G, Paradiso P. Parents' perception of the school nurse's role. *J Adv Pediatr Child Heal*. 2020;3(1):064-067. doi:10.29328/JOURNAL.JAPCH.1001021
6. Keppens G. School absenteeism and academic achievement: Does the timing of the absence matter? *Learn Instr*. 2023;86:101769. doi:10.1016/J.LEARNINSTRUC.2023.101769
7. Smith S, Bevan A. Role of school nurses in identifying and supporting children and young people with mental health issues. *Nurs Child Young People*. 2020;32(2):23-28. doi:10.7748/NCYP.2020.E1253
8. Leroy ZC, Wallin R, Lee S. The Role of School Health Services in Addressing the Needs of Students With Chronic Health Conditions: A Systematic Review. *J Sch Nurs*. 2017;33(1):64. doi:10.1177/1059840516678909
9. Bayik Temel A, Yildirim JG, Kalkim A, Muslu L, Yildirim N. Parents' and teachers' expectations of school nurse roles: A scale development study. *Int J Nurs Sci*. 2017;4(3):303. doi:10.1016/J.IJNNS.2017.05.002
10. Drakopoulou M, Begni P, Mantoudi A, Mantzourou M, Gerogianni G, Adamakidou T, Alikari V, Kalemikarakis I, Kavga A, Plakas S, Fasoi G, Apostolara P. Care and Safety of Schoolchildren with Type 1 Diabetes Mellitus: Parental Perceptions of the School Nurse Role. *Healthcare (Basel)*. 2022 Jun 30;10(7):1228. doi: 10.3390/healthcare10071228. PMID: 35885755; PMCID: PMC9320713.
11. Durant BV., Gibbons LJ, Poole C, Suessman M, Wyckoff L. NASN position statement: caseload assignments. *NASN Sch Nurse*. 2011;26(1):49-51. doi:10.1177/1942602X10391969
12. Υπουργείου Παιδείας Θ και Α. Προσλήψεις 5.539 μελών Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ) για το διδακτικό έτος 2024-2025. Published 2024. Accessed September 3, 2024. <https://www.minedu.gov.gr/news/59275-30-08-24-proslipseis-5-539-melon-eidikoy-ekpaideftikoy-prosopikoy-eep-kai>

- eidikoy-voithitikoy-prosopikoy-evp-gia-to-didaktiko-etos-2024-2025
13. Jameson BE, Bowen F. Use of the Worklife and Levels of Burnout Surveys to Assess the School Nurse Work Environment. *J Sch Nurs*. 2020;36(4):272-282. doi:10.1177/1059840518813697
 14. Gibbons LJ, Wesoloski MA, Lawinger S, Fishman D. Discovering the leader within yourself: school nurses as leaders. *NASN Sch Nurse*. 2012;27(2):82-87. doi:10.1177/1942602X11434208
 15. Volkman JE, Hillemeier MM. School nurse communication effectiveness with physicians and satisfaction with school health services. *J Sch Nurs*. 2008;24(5):310-318. doi:10.1177/1059840508323199
 16. Smith SG, Firmin MW. School Nurse Perspectives of Challenges and How They Perceive Success in Their Professional Nursing Roles. *J Sch Nurs*. 2009;25(2):152-162. doi:10.1177/1059840509331900
 17. Koustelios AD, Bagiatis K. The Employee Satisfaction Inventory (ESI): Development of a Scale to Measure Satisfaction of Greek Employees. *SAGE*. 1997;57(3):469-476. doi:10.1177/0013164497057003008
 18. Hambleton R, Merenda P, Spielberger C. *Adapting Educational and Psychological Tests for Cross-Cultural Assessment*. Springer; 2007. doi:10.1007/S11336-007-9014-3
 19. Καλαϊτζή Μ. Στάθμιση και Πολιτισμική Προσαρμογή στα Ελληνικά του Ερωτηματολογίου Dysphagia in Multiple Sclerosis για την καταγραφή των φαινομένων δυσφαγίας σε ασθενείς με πολλαπλή σκλήρυνση. Published online 2018. <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/22018/3/KalaitziMariaMsc2018.pdf>
 20. World Medical Association. World Medical Association Declaration of Helsinki: ethical principles for medical research involving human subjects. *JAMA*. 2013;310(20):2191-2194. doi:10.1001/JAMA.2013.281053
 21. Βοϊκλή Α. Οι απόψεις των γονέων για τη χρησιμότητα του σχολικού νοσηλευτή σε παιδιά με σακχαρώδη διαβήτη: Μια συστηματική ανασκόπηση. Published online 2022.
 22. Τσεκούρα Δ., Γκοβίνα Ο., Βλάχου Ε., Νταλή Ε., Φάρος Α., Καλεμικεράκης Ι., Καυγά Α. Εγκυροποίηση της Κλίμακας των Αντιλήψεων για τον Ρόλο του Σχολικού Νοσηλευτή σε Έλληνες Εκπαιδευτικούς και Γονείς. *ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ*. 2021;60(4):445-456.
 23. Gross S, Avner Cohen H, Kahan E. Survey of parents, nurses, and school principals on their perceptions of the controversial role of schools in health promotion. *Pediatr Int*. 2006;48(1):44-47. doi:10.1111/J.1442-200X.2006.02168.X
 24. Junious DML, Johnson RJ, Peters RJ, Markham CM, Kelder SH, Yacoubian GS. A study of school nurse job satisfaction. *J Sch Nurs*. 2004;20(2):88-93. doi:10.1177/10598405040200020601